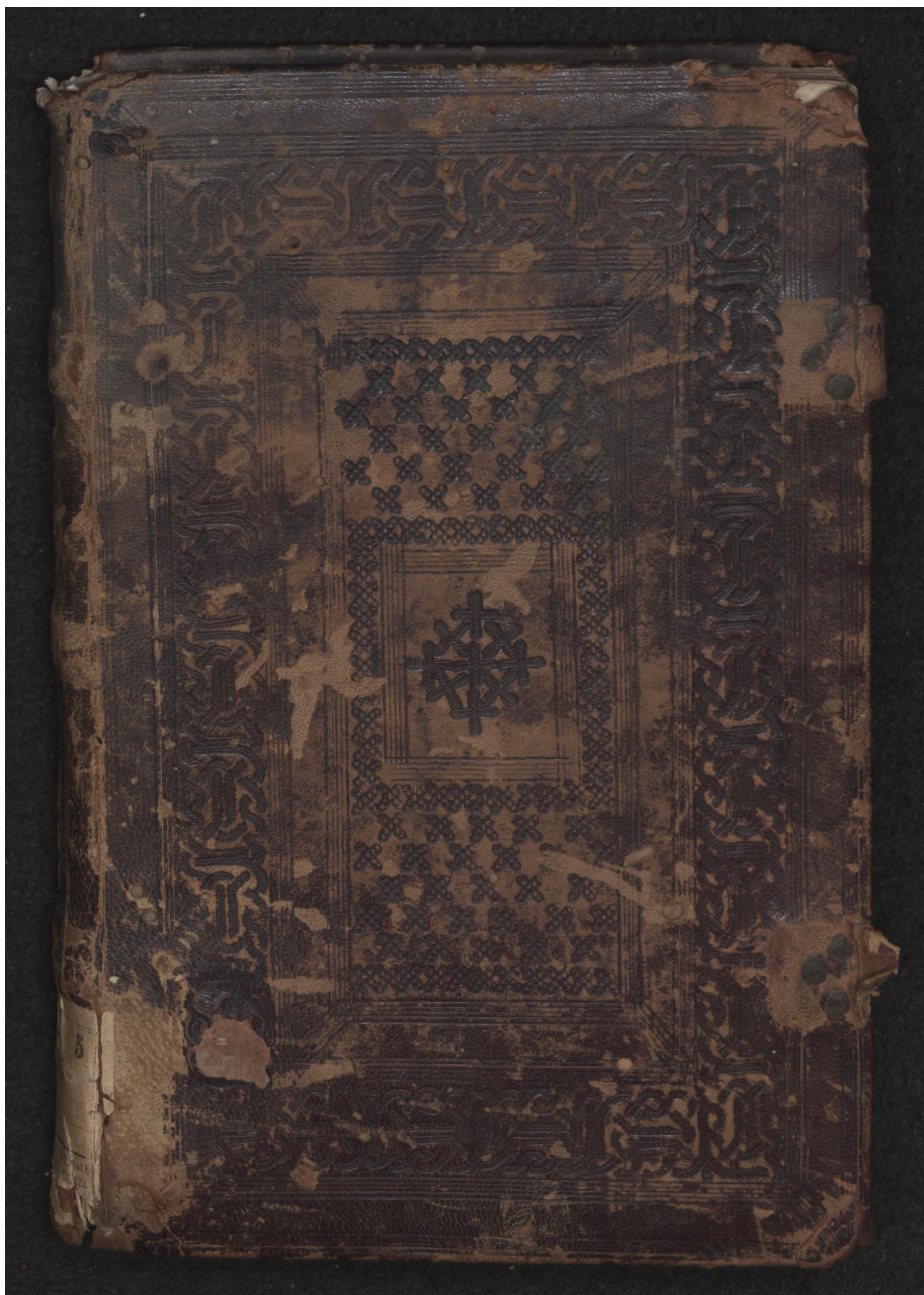
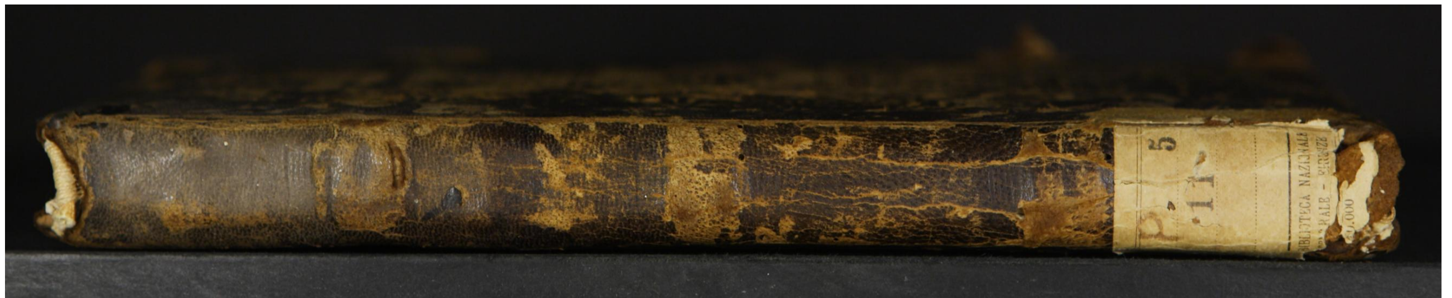
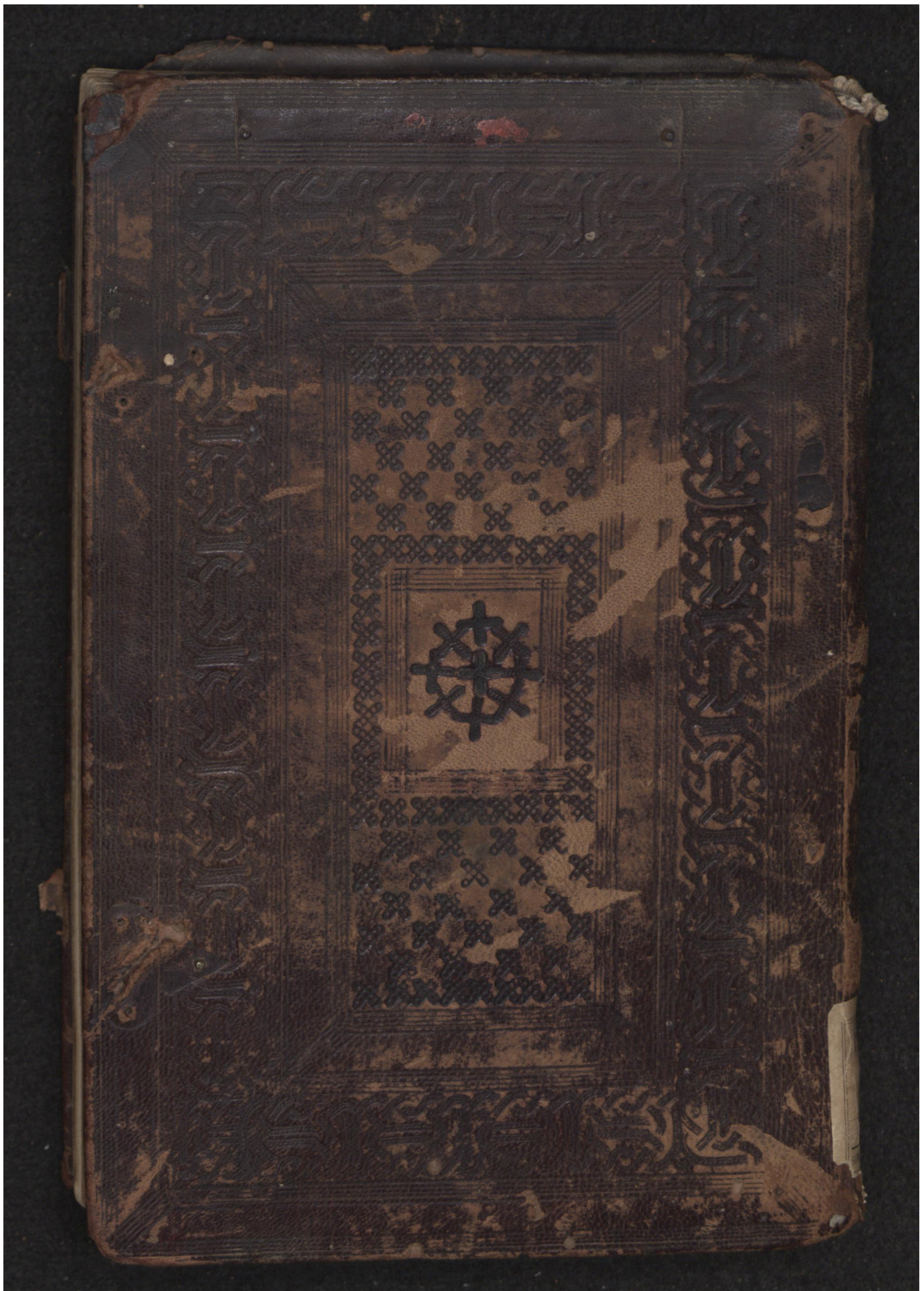

XYSTO.IIII.PONT.MAX.ANDREAS BRENTIVS PATAVINVS.S.P.D.

De Natura hominum.

Vm in exquilinam habitationem Oliuerii Cardinalis Neapolitani p̄n cipis mei locum saluberrimū & amœnissimum ab urbis frequentia ꝓpter pestilens anni tempus secessissem: ibiq; cū litterario ocio uacare posse spare: satis mihi negocii habere ui debar: si ītegrā ualitudinē cōseruare licuisset: q̄ ex cōi totius urbis ualitudinis pturbatōe pleri q; pestilentia caderēt: aut grauissime egrotarēt: eodē morbi genere afflictati: iccirco me ad me dicoꝝ libros: ex q̄bus aliquā ualitudinis atq; sa lutis opem peterē: euoluendos contuli. in his lecto Hippocratis libro de natura hominis: In quo cum multa essent & cognitu digna: & ad cauendos morbos ac ualitudinem tuendā ma xime pertinentia: placuit q̄ primum latinum fa cere: q̄ causæ meæ atq; tempori conueniret: si mul etiam ne nostri homines litterarum græca rum rudes carerent: tam cōmodo: tamq; saluta ri libello: qui esset ueluti summarium ac medi cinæ cōpēdiū: ī quo paucis describeret & hoīs natura & uenaꝝ positura & febriū spēs & uictu um genera: q̄ græci dietas appellāt: & pestilētiæ ceterorūq; morboꝝ obseruatiōes atq; remedia.

Mons exquilinus saluberrimus.

Nec eſt cur quiſq̃ neget hæc Hippocratis eſſe: ſi conſiderare uoluerit q̃ breuiter preſſe ſubtiliter argute atq; concinne omnia hic ſcribantur ut ſingula fere uerba ſingulos ſenſus habeant: qui uidentur tanq̃ a natura matre in lucem editi & ueluti a diuino quodam ore manare: cũ nihil clarius: nihil certiuſ: nihil ad humanam naturam cõmodius dici ſcribiue poſſit. Adde ꝙ nihil hic inſolenter dictum: nihil glorioſe ſcriptum reperitur: quæ quidem omnia ſumme atq; precipue Hippocrati laudi tribuuntur.
Præterea hic illorum opinio: quod omnes medicorũ ſcholæ: ut ab aliis accepi et ipſe legi: feciſſe Hippocratem teſtantur: confutatur q uno tantum humore hominem conſtare cenſebant Non tamen ꝓpterea inficias eo nõ aliquid ab alio quopiam uiro docto inſeri uel addi huic libro non potuiſſe: ne uideamur ab Ariſtotele tanto diſciplinarum aſſertore uelle omnino diſſentire: qui libro de animalibus tertio: eãdem uenarum tractationem: que hic eſt: & eiſdẽ uerbis cõſcriptam refert aſſcribitq; cuidã Polybo medico. Equidem ut aiunt: mallẽ in oibus malam Ariſtotelis ſequi ſententiã q̃ aliorum optimam. Nolo tamen ita ſuperſtitioſus eſſe: ut nephas cõmitti putẽ: ſi exiſtimaretur uiros eiuſdẽ facultatis eadẽ diuerſis in locis tractaſſe parum

uel nihil inter se discrepantes. Sed tenuis inge
nii nostri mediocrisq; usus non est scriptorum
tantorum uirorum iudicium facere. Quæ faci
le tu Pont. Max. pro singulari ingenio tuo ad
mirabiliq; scientia iudicabis: q universum phi
losophiæ genus presertimq; id q de rerum na
tura est: amplexus es: quod certe ꝓpter cogna
tionem existimat esse cum medendi arte cōiū
ctissimum. Non esset tamen absurdum: q̄tū ꝓ
exigua ingenii facultate iudicare ualeo: Si tanq̄
Mineruæ Phydiæ aliquid a praxitele uel Poly
cleto: ita dimidiato aut curto hippocratis libro
supinductū quid legeret aut additū ab aliquo
Hippocratico medico uel philosopho. Cuius
autem cunq; fuerit hic libellus: hoc sine ulla du
bitatione cōfirmauerim: talis est ꝓfecto: ut qs
quis eum frequenter in manibus tenere & his
quæ in eo scripta sunt: parere uoluerit: is ab oī
morbo integer futurus: itaq; ualitudinē cōserua
turus sit: ut non indigeat medicorū aut uictu
Nota aut manu aut medicamētis: quibus qui minus
addicti sunt: melius ualent: rarius egrotant: tar
dius consenescunt & lætius: uitam uitalē uiuūt.
At tu uero Pont. Max. hunc solummodo dele
ctationis causa legere poteris: cum nulla ampli
us p̄cepta te erudire aut docere possint oīm sci
entiarū scientissimū: qui sicut philosophorum

ſtudiis ad bene uiuendum: ita medicorũ inſti tutis ad bñ ualendũ minime indiges: qui ſũma doctrina atq; incredibili ſapientia omnẽ bene beateq; uiuendi uiam & rationem percepiſti ac fœliciſſimo fortunatiſſimoq; uſu cum omniũ laude & admiratione tibi plane confirmaſti: Vale.

HIPPOCRATES DE NATVRA HOMINIS AB AND. BREN. PAT. CONVERSVS.

QVi cõſueuit audire eos qui de humana natura altius q̃ ad medendi facultatem pertinet: diſputant huius certe oratio: ut ab ali is audiat: apta non eſt. Neq; enĩ pͬſus dixerim hominẽ aerem eſſe aut ignem aut aquã aut terram aut aliquid aliud quod minime unum in homine ineſſe manifeſto apparet: Sed id qbus placet dicere permitto. Atqui mihi quidẽ non uidẽtur huiuſcemõi homines recte ſentire. Nã cum idem ſentiãt: idemq; concludant: loquuntur tamen diuerſa. Aiunt enim unum quid eſſe quod eſt: ac id eſſe unum & omne: uerbis autẽ diſcrepant. Quoniã id unum & omne eorum alius aſſerit eſſe ſpiritum: alius calorem: alius li

quidum:alius aridum. Tum ſua quiſq; ratiõe concludunt argumẽta ac teſtimonia & indicia afferunt:quæ nullius ſunt penitus momenti. Quod uero eodẽ ſunt ſenſu:uerbis autẽ diſſentiunt:ea re patet eos ignorare quæ profitentur Quod quidem his p̃cipue perſpicere licuit qui illorum contentionibus interfuerint. Nam cũ iidem illi boni uiri eodem in cõſpectu atq; cõſenſu auditorum inter ſe cõtẽdant: nunq̃ tamẽ in eodem ſermone unus idẽq; uir tres deincepſ alios conuicit. Sed modo hic ſuperior eſt: modo ille:modo cui preſertim cũq; fuerit lingua magis fluxa magiſq; in turbã idonea. Qui aũt recte ſentire putans aliquid de rebus pollicet̃: is merito rationes ſuas probabiles atq; inuictas ſemper affert. Siquidem uera intelligit & recte demonſtrat. At uero iſti quidem uidentur imprudentia ſua non tam in uerbis: dum diſputant:errare: q̃ etaim Meliſſi ſentẽtiam ſequi atq; probare. ſed de his hactenus: Etiam ex me dicis quidam hominem ſanguine tantum:quidam bile:quidam pituita conſtare dicunt: ipſiq; omnes eandem ſubiiciunt concluſionem.

Aiunt enim unum quid eſſe:cui nomen ad illorum cuiuſq; libidinem imponitur:porro id unum formam & uim mutare a calore: uel frigore coactum: Mox dulce aut amarum:

aut album aut nigrum aut aliud qd diuersum fieri. Verū hæc non sic habere mihi uidentᷓ Nā si homo una re constaret: nullo unq̄ morbi genere afficeretᷓ. Neq̨ enim esset: unde doleret: cū unum tantummodo foret. Quod si afflictaretur: una utiq̨ curatio necessario foret. Contra nunc plures existunt. Quia plura in corpore sunt: quæ cum plus iusto inter se calfiunt aut refrigerantᷓ aut siccescunt aut humefiunt: morbos pariunt. Ex quo multa habentur egrotationum genera: & multæ quoq̨ illarum curationes. Cæterum mea quidem opinione qui hōinem sanguinem & nullam aliam rem esse censet: is deberet demonstrare eum nō mutare formam aut uariari: aut saltem aliquod anni tempus: aut hominis ætatem ostendere: qua sanguis solus appareret esse in homine. Verisimile namq̨ fore aliquod tempus: quo id unum in se ipso esset. Hæc a me dicta etiam in eos cōueniunt qui bili siue pituitæ tātum tribuunt. Ex quibus uero hominem ego constare dixerim: ea & secundum legem & secundum naturam: cum & uniuscuiusq̨ ætati tam iuuenili q̄ senili tum tēpori tam calido q̄ frigido conuenire demonstrabo: atq̨ signa etiam & argumenta afferam eaq̨ aperiam quibus necessario quodq̨ augetur aboletᷓue in corpore. Primum generatio

4

ab uno fieri nequit. Quonã enim pacto unum quid generare posset: nisi quid aliud admiscere tur? Tum nec quæ miscentur: generarent: nisi essent eiusdem generis eãdemq; haberent facul tatem. Rursus nec generatio qdem nobis perfe cta foret: nisi calidum & frigidum siccũ & hu midum inuicem temperate & pari modo se ha berent aliter inanis esset: si alterutrũ altero ualẽ tius infirmiusue foret. Proinde qui uerisimile est: ut aliquid ab uno generetur: cũ id ne a plu ribus quidem fieri possit: nisi mutuo tempera mento mixtis. Cum igit᷑ natura eiuscemõi sit: cum omniũ reliquarum rerum: tum etiã hoĩs necesse est hominẽ non una re cõstare: sed unũ quod q; eorum: quæ generationi suppeditaue rint: talem quãpiã uim in corpore possidere: q̃ lem contribuerit. Rursus homine animã agen te singula in ꝓpriam naturam discedunt: udũ ĩ quã in udum: siccum in siccũ: feruidũ in ferui dum: algidum in algidũ. Nempe talis est tum animantiũ: tum cæteraꝝ omnium rerum natu ra. Omniaq; sic orta: occidũt simil᷑r. Ex his enĩ quæ prædiximus: omnibus: cuiusq; natura cõ sistit: desinitq; pari ratione: cum id in se ipsum unde cõcreuerit: se receperit. Corpus autem hu manum habet in se sanguinem & pituitam & bilem duplicem tum flauã tũ atram. Ex qbus

& consistit & egrotat & ualet. Valet quidem præcipue cum ea inter se uim & copiam medi ocriter temperatas maxime quæ permixtas ha buerint. Contra laborat: cum eorum aliquid est plus minusue iusto: siue cum in corpore se cretum est: neq; cum aliis confusum. Quod q dem non modo locum: exquo abscesserit: affi cit: uerumetiam ad quem abscesserit: exercet: propter nimiam & exuperantem copiam. Vti q; si quid citra supfluitatem foras eruperit: ne gocium pbet propter exinanitioné. Similiter intus si uacue fit migratue aut ab aliis excerni tur duplicem molestiam prebeat: necesse est: quemadmodum dictum fuit: uidelicet unde abscesserit: ac ubi exuperat.

Quod uero dixi me quibuscunq; hominem constare statuerim: ea semper esse demonstra turum secundum institutum & naturam: iccir co aio sanguinem esse & pituitam & bilem: tũ flauam: tum atram. Atq; horum nomina pri mum quidem instituto distincta esse dico: q nulli eorum idem nomen inditum sit: deinde secũdum naturam formas discrepare: minime q; pituitam similem esse sanguini: aut sangui nem bili: aut bilem pituitæ. Quo nam enim

5

pacto inter se silia esse possunt: cũ neq; aduisũ neq; ad tactum similia esse cognoscant. Neq; enim pariter calida: siue frigida: siue sicca: siue humida sunt. Ergo quando tantum inter se & forma & ui differunt: necesse est: ea nõ esse unũ siquidem neq; ignis & aqua idem sunt. Quod ea omnia unum non sint: sed ex ipsis quodq; p priam uim atq; naturam trahant: uel hac una re tibi maxime cõstare posset. Quia pharmaco quod pituitam siue bilem aut flauã atrã cit: da to: pituita siue bilis flaua aut atra tibi euomit. Item aliqua corporis pars uulnere affecta tibi sanguinem emittet. Atque omnia usu hæc ti bi uenient tam inter diu q̃ noctu: tam hieme q̃ æstate: nullo tẽporis spacio intermisso: donec homo spiritum accipere redderéq; potest: pote rit autem: donec aliquo istorum priuetur cog natorum. Quæ quis negaret esse congenita: cum luce clarius appareat hominem dum inter ui uos agit cum ea omnia in se semper habere quæ nunc dico atq; demonstro: tum etiam natum altumque ab homine eadem illa om nia habente. Qui autem unum quid esse ho minem putant: hi mihi propterea in hanc

opinionem uenire uident̃: q̃ ex iis qui e poto pharmaco inter purgationes animam efflarũt: quosdam bilem: quosdã pituitam euomentes conspicati: putarunt hominem quoduis illud esse. quod per purgamenta morientem eiicere conspexissent. Eadem nituntur ratione qui hominem dicunt esse sanguinem: quoniam cruorem: qui sibi sub conspectum ex iugulatis hõibus manãs subiicitur animum in homine esse putarunt. Hæc sunt quibus omnes isti utũtur in suis sermonibus: argumenta. Verum qui bilem solum p̱ purgationem eiecerit: adhuc mortuus est nemo: sed sumpto pharmaco quod bili mouendæ est: p̃mum bilem: mox pituitam: porro alteram bilem atram & quidem per uim tum demum moribundus sanguinem euomit purum quod idem contingit his qui sumunt potiones pituitam mouentes. Primũ enim pituitam deinde bilem flauam ex hac atram: postremo sanguinẽ purum euomunt: atq; e uestigio finiunt uitam. Nam pharmacum cum corpus intrarit primo id quod omnium maxime sibi secundum naturam cognatum atq; simile est: agit exinde reliqua trahit & purgat quemadmodum stirpes & semina terram ingressæ sibi quod ex ipsarum natura est trahunt uel Acre: uel Amarum: uel dulce: uel Salsum:

uel aliud quid diuersum impmisq̃ ex eo pluri mum quod sibi ntaurali propinquitate max me cõiunctum est arripien do: tum cetera dein ceps attrahendo: talem quoq̃ modum pharma ca seruant· Quæ bilem mouent pmum meraci simam purgãt: deinde mistam: Itẽ pituite phar maca pmum meraciorem pituitam ciunt post cõfusam. Iugulatis sanguis fluit pmo quidem feruentissimus atq̃ perq̃ rubidus: mox magis pituitosus magisq̃ biliosus. Hieme crescit ĩ ho mine pituita. Quod ipa precipue ex omnibus quæ ĩ corpore sunt: natura sua: eo tempore fri gidissima est: argumẽto. Quia si pituitã: bilẽ: sanguinem tangere libuerit: pituitam profecto facile omnium algidissimam reperies: tamen & si lentissima sit ac non nisi summa cum ui olentia secundum atram bilem citetur. Quæ enim per uim ueniunt: ea propter uiolentiam feruentiora redduntur. Sed tamen præ his om nibus pituita suapte natura multo frigidissima apparet. Quod autẽ hiems corpus pituita im pleat: tibi patebit cum ex sputo & mucco ac pi tuita nasi: quæ hieme supra modum fluentia e munguntur: tum uero ex cæteris morbis pitu itosis præsertimque tumoribus qui præcipue eo tempore maxime albicant. Vere autẽ pituita in corpore ualẽtissima inest. Sed sãguis crescit

ſuſcipitq; indies maius incrementum. tunc eni frigora remittuntur & hymbres relaxantur ex quibus & dierum quoq; tepore ſanguis augetur cuius naturæ id anni tempus: quoniam humidum eſt & calidum: maxime conſimile exiſtit: indicio quod homineſ uerno eſtiuoq; tempore potiſſimum torminibus corripiuntur ac ſupra modum caleſcunt & rubent atq; ſanguis e naribus fluit: eſtate uero adhuc ſanguis tum uiget ſed bilis effertur accreſcitq; & in autumnum pertinet. In autumno ſanguinis parum eſt: quia illius naturæ id temporis contrarium habetur. Bilis & eſtiuo & autumnali tempore imperium corporis obtinet: argumento: ꝙ homines & ſponte ſua & per purgationum potiones bilem bilioſiſſimas que res euomunt uel exernunt. Quod item ex febribus & hominũ coloribus patet. Pituita æſtiuo tempore longe infirmiſſima eſt ꝙ ei tempus ob calores ſiccitateſq; uehementer aduerſatur: autumno ſanguinis quota pars eſt in homine. Quoniã id tempus ſiccum eſt & hominem iam refrigerare incipit. Sed atra tunc bilis q̃plurima eſt & potentiſſima quæ inſtante uero hieme decreſcit iminuiturq; refrigerata. Rurſuſ pituita uiciſſim augetur: tum ab imbribus numeroſioribus tum a noctibus longioribus profecto hæc omnia

ſemper habet corpuſ humanum: quæ certe nõ negauerim pro temporis circumſiſtentis quali tate ac propria cuiuſq; natura ſeparatim modo maiora mõ minora fieri. Vt annus omnis om nium iſtarum rerum caliditatis ſcilicet & frigi ditatis & ſiccitatis & humiditatis particepſ eſt: neque enim quæpiam illarum uel quota tem poris parte conſiſteret: ſine reliquarum omniũ quæ in hoc mũdo ſunt: conſortio. Immo ſi q̃ deficeret: omnes ſimul abolerentur. Quippe q̃ ab eadem ſunt conſtitutæ neceſſitate: inuicẽq;: aluntur & ſubſtentantur: Simili modo homo ſi quid eorum ipſi deficeret quæ cõgenita ſunt: non amplius uitam degere poſſet. In anno mo do hiems maxime: modo uer: modo eſtas: mo do autumnus uiget. Haud aliter in homine in terdum pituita dominatur: interdum ſanguiſ: interdum bilis: tum flaua: tum atra: euidentio re quoq; argumento: quia ſi quater in anno ei dem homini: unam eiuſdem generis potionẽ dederis: hieme tibi euomentur pituitoſiſſima: uere humidiſſima: æſtate bilioſiſſima: autũno nigerrima. Cum igitur hæc ita ſe habeãt: opor tet egrotationes quæ hieme incrementum ſuſ cipiũt: eſtate deſinere: & econtra: quæ eſtate cre uerint: hieme terminari: niſi intra dierum cir cuitum de quo poſtea loquemur: abſoluantur.

Vernorum morborum liberatio in autumnū expectanda eſt:autūnales aūt:ueris tempore liberent̃ neceſſe eſt. Hec uero quiſquis ſtata tempora ſuperauerit:hūc fore annuum ſcire oportet. Sic medicū morbis mederi oportet:habita bene cuiuſq; quod in corpore ꝓ tempore & eius natura uiget:rōne. Impꝑmiſq; ꝑterea non ignorare debet morbos qui ex impletione ꝓficiſcunt̃:exinanitione curari:& e diuerſo:qui e uacuefactione ꝓueniunt:ſanari ſaturitate. Qui a labore hos quiete:qui ex ocio:eos exercitatiōe euinci. In ſumma oportet medicū ſcire obſiſtere iſtantibus & morbis & formis & tēporibus & ætatibus & cōtenta laxare & laxata cōtenderẽ tali nanq; mō morbi uitium facillime deſiſtere poterit. Et hoc mihi ſanatio eſſe uidetur.

Obſeruationes morborum.

Orbi alii a uictus genere: alii a ſpiritu quē trahētes uiuimus:ꝓueniūt. Sed de utriſq; hoc mō diſceptari atque diiudicari oportet:cū una egritudine cōplures eodem homīes tēpore corripiunt̃:cām ad id reiicere debemus quod maxīe cōmune eſt quoq; omneſutimur id aūt ſpiritus eſt quem accipimus reddimus q̄ tunc enim uictū noſtrū nequaquā in cā eē manifeſto cōſtat:cū morbus omnes pariter attingit tam iuniores quam ſeniores tam fœminas

quam mares tam temulentos quā abſtemios: tam qui ordeaceum quā qui triticeum in cibatu ſumunt panem: tam qui parū quā qui multum laborant. Ergo non uictus rationi in cauſa ponendum eſt. Cum homines quoquo ueſcendi mō utentes in eandem incidunt egrotationem. Cum uero eodem tempore diuerſi morbi gignunt ſine dubio uictuſ cuiuſq; culpa eſt. Oportet itaq; remedia adhibere cum morbi occaſiōe quēadmodum a nobis alibi dictum eſt: repugnando: tum etiam uictus genera mutando quādoquidem cibos quibus homo uti ſolitus eſt nequaquā aptos eſſe liquet uł uniuerſoſ uel pleroſq; uł unum eoꝝ quempiā quod cum didiceris inſpecta tamen & conſiderata ut a me iam dudum dictum eſt hominis natura ætate forma & anni tempore & morbi genere: debes uictum mutare & remedia facere modo demendo mō addendo: cum hoc ut omnē curationē tuam ſiue uictum ad cuiuſq; etatis habitū tēpora formas morboſq; dirigas. Atqui ſi morbus unus omnes ꝑmiſcue & uulgo infeſtat: clarum eſt non uictū: ſed quē trahimus ſpiritū in cauſa eſſe quippe qui morbidā plane quādā excretionem habeat. perpetuū igitur eſt homineſ ꝑ id temporis hæc admoneri. ſ. ne uictū mutent qui morbi cauſa nō exiſtat: ꝓſpiciāt ut corpus

8

ſit q̄ ſolidiſſimū atq; attenuatiſſimū cibis poti
buſq; qbus uti cõſueuerint ſenſim demendo qa
ſi feſtinantius uictus mutaret̃ a mutatõne picu
lum foret: aliquid in corpore innouãdi. Quare
ſolito uictu utendū eſt cum noxæ cauſa ſit nul
la hoĩs. Inſup ut q̄ pauciſſimus ſpiritus corpus
ingrediat̃ iſq; ut maxĩe peregrinus ſit ꝓuidēdū
tum loca in qbus morbus graſſatur: quoadfie
ri põt mutãdo: tū corpora attenuãdo. ſic. n. mĩ
me mlťo ac dẽſo hoĩes egeãt ſpiritu. morbi q a
corporis membroꝝ ualidiſſimo ꝓficiſcunt̃ gra
uiſſimi ſunt: atq; ſi ibi ubi cepti ſunt: manſerit:
neceſſe eſt ualidiſſimo mẽbroꝝ laborante totū
corpus laborare. Sin aūt ab ĩbecillioribus ſe in
ualidiſſima inſinuauerint facilius abſoluuntur
Quia ui facile uindicant̃ quæ influunt.

De Venarum natura.

Enæ corporis craſſiores ad hunc modū ori
untur q̄tuor paria ſunt. Primū quod ab occipi
te ortū: tendit p ceruicē ſumma preptanſ latera
ſpinæ ad clunes & crura deĩde per tibias & mal
leolos exteriores ad pedes: q̄obrem doloribus
dorſi & coxaꝝ de poplitibus malleiſue exteris
ſanguinem mitti ſolitum eſt. Secūdū uena
rum par de capite circū aures per ceruícẽ iugu

lariæ dictæ sunt: intus ꝓpter spinã & lũbos ad testes & fœmora ꝑfertur atq; per poplites & tibias ꝓpter interiores malleolos ad pedes. Qua ꝓpter doloribus lumborum & testium sanguinem poplitibus aut malleolis mittimus interioribus.

Tertium par uenaꝝ a temporibus per ceruicem sub scapulis porrigit̃ ad pulmones & altera de parte dextra ĩ sinistrã pergẽs mamã subit & ad lienẽ renemq; descẽdit: altera de sinnistra ĩ dextrã ꝓcedẽs a pulmõibus mamã subit mox iecur petit & renẽ: utraq; postremo ad podicẽ desinit. Quartum par ortum a sincipite de sede oculorum per ceruices ad humeroꝝ clauiculas deuenit: unde per lacertos ad agilẽ mox per cubitos ad uolam & digitos unde intus remeãs ad alas ꝓpaginẽ mittit: quæ sũmas costas ꝑreptat: dũ altera ad lienẽ altera ad iecur ꝑueniat. Deinde utraq; eminens per uentrem ad genitale desinit Ita uenæ crassiores hñt. Procedunt quoq; a uẽtriculo per corpus aliæ per mltæ & uariæ uenulæ ramuloꝝ mõ per q̃s alimentũ corpori transmittit̃. Quod a crassis uenis & interioribus & extimis ferunt uẽtriculo & reliquo corpori sibi q; inuicẽ submĩstrãt ĩterne. s. externis & externe internis. Quãobrẽ has mittẽdi sanguis rões seruare aptissimũ est: Opæque ꝑciũ ẽ: ut cultellus

q̃lõgissime a loco ubi dolor esse & sanguis co
gi didicit: adigat᷑. quia tali mõ haud magna re
pente mutatio fieret & cõsuetudo remoueretur
eodem amplius coeundi. oibus qui aut febre ĩ
tegri multũ puris excreant aut dolore uacui se
dimentum urinæ ad modum purulentum aut
stercora cruenta sicut in torminibus & diutur
na habent qualia esse solent iuuenibus quinq̧
& triginta annos natis & hominibus etiã gran
diore euo: his oibus eadem illa res morbi cã ex
istit. Quapropter eos exercitatõnibus atq̧ cor
poris laboribus deditos esse oportet: ac ne ope
rarioꝝ quidem labores ĩ adolescentia subterfu
gere deinde laboribus remissis corpus implen
dum est molli carne & a ꝑore multum differen
te: ita ut adeptum & aduenticium corpus a su
periore & uernaculo discrimĩs habeat multum
Si qui igit᷑ ita affecti qñq̧ in egrotationem ĩci
derint q̃ ꝑmũ euadunt. Sed post a morbo: sub
inde temporis curriculo corpus liq̃tur & ad sa
niei effigiem ꝑ uenas q̃ latissimæ & peruiæ sũt
diffluit. Quod si ad inferiorem uentriculũ cite
ruit: tale ferme q̃le ĩtus erat foras emittit᷑ ꝑ mea
tus secessum. Quippe quod utpote uia decliui
& lubrica: haud diu in ĩtestĩo detineat᷑: quibus
in pectus destillarit suppuratõe ĩfestãt᷑: quia di
utius ĩ pectore sedens cum ueluti accliui expur

gatione sursum uersus difficulter eiiciat̃ marcescit & suppurat. Si ad uesicam eruperit a: loci calore calfit album redditur secernit̃ ac rerefit rarefactumq; desup fluitat: pars crassa subsidit: q̃pus dicitur: Ideoq; pueris calculi cõcrescunt ob eius loci & reliqui corporis caliditatẽ. Quod usu uiris nequaq̃ uenit ꝓpter corporis frigiditatem. Non alienũ est scire hoĩem ꝑma die supra q̃ possit: esse calidissimum: nouissima aũt frigidissimũ. Necesse. n. est calere corpus quod adolescit & ad uires incrementũ que tendit: e diuerso illud supra modum frigere quod cœperit aboleri & tanq̃ maturum ac uictum atq; caducũ ĩ ruinam preceps festinare. Atq; hac rõne hõ prima die q̃tomaximũ suscipit incrementũ: eo magis calescit. Sic extrema q̃to plurimũ uitalis roboris detrahit̃: tanto frigidiorem esse necesse ẽ. Ex illis aũt qui predicto modo affecti sunt: plerique sponte sua: si tempestiue. s. qnto & q̃dragesimo die liquari cœperint: sanescũt. Sin autẽ ea dieꝝ metam ꝑterierint: per se annum conualescũt: nisi uero quapiam alia re homo offendatur. Morbos qui sensim oriunt̃ & quorum cause cognitu faciles existunt: tutissimos appellare licet. Quare ꝑsentissima curatio: si q̃ꝑmũ morbi causæ occurratur. Qua sublata: morbus absq; negocio discedit. Quibus in urina ad arenu

larum similitudine aliquid subsidia seu pori .i. tophi lapilli: his tubercula ad crassam uenā enata sunt: atq₃ suppuruerūt: deinde cū ea haud ita cito erūperentur: pori deuoluti expure at p uenam simul cum urina in uesicam extrudunt Si urinæ cruentæ sunt: in uenis uitiū est: Si uri na quæ crassa est: habuerit ad effigiē capillamē ti carūculas admodum minutas: signo est uiti um esse in renibus & articularibus. Si pura & ī summa urina ueluti fursures huc illuc quæ īna tent: scire licet uesicæ scabiem subesse.

De febribus.

Agna ex parte febrés a bile sunt: genera ea rum q̄tuor sunt absq₃ illis quæ doloribus eue niunt. Nuncupantur aūt cōtinēs quottidiana: tertiana: quartana. Continen s acopiosissima at q₃ meracissima bile ꝓuenit & p q̄ breui iudicat Quoniam corpus a uehementi calore feruefac tum: dum nullo temporis interuallo refrigescit celeriter soluitur & absumit. Quotidiana secū dum cōtinentem a largissima bile est: & ex om nibus aliis citissime euincitur. Longior est cōtī nente: quo pauciore ex bile uenit. Tū quia cor pus ꝓpter intermissionem requiescit: in cōtinē te autem nullo unq̄ tempore quietē habet: qa nulla fit inter capedo. Tertiana diuturnior est q̄ quottidiana: a minore bile accedit: q̄to plus ī

tertiana q̃ in quottidiana corpus requiescit: tã
to diuturniorir est q̃ quottidiana. Quartana a
lioquin pari rõe longe diuturnior tertianis est
tum quia minus bilis habens estum afferentis:
tum quia corpus amplius refrigescit: ꝙ ab atra
bile id superantis materie ꝓficiscitur ac difficul
ter euellitur. Nam cũ ea inter omnes corporis
hũores lentissima: & glutinosissima sit: diutur
niores sedes constituit: quod autem febres q̃r
tanæ atræ bilis participes sint: hac re tibi pate
bit: quod homines autumali potissimum tem
pore: & in ætate uigintiquinq; annoꝝ: usq;: ad
quadragesimum quintum annũ: quæ ex omni
bus ætatibus: maxime atra bile detinetur corri
piuntur quartanis: quibus autũnus inter oĩa
alia anni tempora expositissimus est. Quos igi
tur ultra citraue id tempus ac eam etatem quar
tana accesserit ꝓ cõperto habere debes hãc febrẽ
mĩme diuturnã fore: nisi qd aliud hõi officiat.

De uictus ratione.

Diote homines hanc uiuendi regulã seruar̃
debent. Hieme cibi plurimum potus minimũ
sumere: potus sit uinum: quam meracissimum
cibi panis & opsonia omnia assa: oleribus ꝑ id
temporis quã paucissimis utendum est: sic enĩ
corpus siccum erit: & calidum. Vere autem po
tu largiore: uino diluto & sensim: cibis mollio

ribus & paucioribus uti conuenit: & dempto pane: Maza adhibenda eſt pari mō omnia aſſa demenda: in quorū locū ſuccedent elixa: Item oleribus perpaucis utendum donec homo in æſtiuo tempore conſtiterit: cibis ut dixi exigē do mollioribus & opſoniis: & oleribus cootis & crudis & potu copioſiore: ſed paulatī & ſen ſim: ne magna ſubito mntatio fieret: quæ nox ia foret. Eſtate & molli maza: & potu dilutiore ac largiore & oībus opſoniis elixiſ ali hac de re expedit ut corpus refrigeretur & emolliatur. Et enim tempuſ illud calidum eſt & ſiccum: ac cor pora reddit eſtuantia: & ſiccitate indureſcentia Oportet igitur ab huiuſcemodi uictus ſtudiis atq; remediis: auxilium petere: atq; pari modo ſicut ex hieme ad uer: ita a uere ad æſtatem ꝓce dendū eſt: partim cibiſ demendo partim potui addendo: ſicq; quot annis agendo: tum demū ex æſtate hiemem ingrediendum erit. Verſa ui ce in autumno cibi debent eſſe plures & ſiccio res pariter opſonia pro temporis rōe. Potus au tem pauciores: & meraciores quemadmodum hō cōmodius hiemē tranſigit: meliuſq; ualet ac minus rigeſcit: ſi potibuſ parciſ: & meracis: ac ci bis quā copioſiſſimis ſicciſſimiſq;: utat᷑: quia il lud tempus: ualde frigidū & humidū eſt.

De uictu pro qualitate corporis

Ollibus quiq;:rubrũ trahunt colorẽ ꝑdeſt plerunq; ãni ſiccioꝛ uictu uti:quod illoꝝ natura humida eſt:Toroſiſ & qui tenui ſunt corpore:quiq; colore ſũt ruffo uel nigro:expedit maiorem ãni partem uictu exigere humidioꝛ:q̃m huiuſcemõi corpora ſicca ſunt.iuuenibus utile eſt molliore & humidiore uictu uti: quia ætas ſicca eſt:& corpora ſunt cõſtricta.ſenioꝛs oportet maiore anni parte degere ſicciore uiuendi mõ:corpora.n.ea in ætate humida ſunt & mollia:& frigida.quaꝑpter oĩa uictus genera:ad ætatis habitum ãni tempora ac locoꝝ hõimq; naturã accomodãda ſunt:inſtãtibuſ algoribus & frigoribus occurrendo ſic enĩ bona ualitudo maxĩe cõſeruari poterit.

De exercitatione.

Ieme celerius atq; cõcitatius ãbulandum:cõtra eſtate tardius:& lenius niſi per æſtum eat̃. Habunde eſt iubeꝛ corpulentos acrius ãbulare macilentos uero lenius

De balneis.

Alneæ eſtate multæ nõ incõmodæ ſunt hieme pauciores:ſed toroſis & gracilibus q̃ corpulentis cõmodiores hñtur.

De ueſtimentis

Ieme ueſtimenta indui pura & rudia perutile eſt:eſtate uero infecta atq; mollia: e diuerſo

macilentis.

Pimi & qui attenuari cupiunt: oportet: ieiunos quoquo laborãdi mõ se exercer̃: postea deinde cibos admittere: cũ adhuc ab exercitatiõibus anelant: nec dũ refrixerunt: ꝑus tñ uino diluto: nec admodũ gelido epoto: tũ uero obsonia que adhibẽt̃: sesamis: & rebus dulcibus: cæterisq; id genus cõdiãt̃: & pinguia sint hac rõe ut paucis minimisq;: cõtẽti citius expleant̃ & saturent̃: quinetiã perpetuũ est semel in die commesse balneo supersedere: duriter cubare nudũ quoad eius maxime fieri põt ambulare: qui tenues sunt ideoq; impleri desiderant: cum cætera his quæ diximus: cõtraria faciẽda sunt: tum etiã supra oĩa ieiuno stomacho. nihil laboris aut exercitationis pagendum est.

Omitus & alui lotiones ita recte fieri cõuenit: sex hiemales menses uomitu uti nõ alienũ est: nã id tp̃s magis pituitosum est q̃ æstas: Atq; circa caput & locum qui p̃cordiis impendet morbi gignuntur. Vrgẽte autem calore clysteribus iõ utendũ ẽ: qa tp̃s estuosũ. & corpus magis biliosũ est: ac lumbis & genibus grauedies nec nõ inflãmationes exorinnt̃: itẽq; inferiors uentriculi intorquẽtur: glomeranturq; : ac ĩ eis tortiones fiunt. Ergo corpus oportet refrigerare: & quæ sũma innatãt sup̃flua subinde deorsũ

uersus educere pinguioribus: & humidioribus uiris: clysteres coueniunt salsiores & tenuiores siccioribus aut & q astricto corpor quiq; tenuiore ualitudie sunt: expediunt: pinguiores & spissiores exquo genere sunt q ex lacte ciceris q; cremore ac aliis eiuscemoi rebus costat. Tenues autem & salsi sut brassica mare & cætera id genus

Quomo uomitus fiant.

Omitus ad hunc modu eliciedi sunt hoies q corpuleti sunt & no graciles: ieiuni a cursu & acri abulatoe: ad meridie euomat: eminæ dimidio hisopi triti i aq sextario cui sal iditus fuerit & acetu ifusu ut id gustu suauissimu heat: epoto pmu qde qetius: deide postea largius. Qui macileti sunt & natura ibecilliores a cibis uomitu hoc mo moueat. calida aq lauet: loti pmum meraci uini emina bibat: deide cuiusuis generis cibos edat: mime q; iter ededu aut a cibis bibat sed cotineat eatenus qtus dece stadia trasegerit: tu tria uini genera austeri dulcis & acris omixta pmu meraciora sensi: post dilutiora largius bibat. Qui aute bis in mense uomere consueuit: melius haberet: si continuo potius biduo: qua qnto decimo quoq; die id faceret. Sunt qui ex toto cotra agunt. Quibus uero aptu no e cibos per uomitu eiicere: aut quibus aluus non respondet: omnibus his expedit sepius interdiu

esse: & diuersorũ generũ eduliis & opsoniis omnimodo cõditis uti: Item duas uel tres uini species potui adhibere. At uero cõtrario huic penitus mõ facere ꝓdest qui cibos euomũt: quiqꝫ iferiores uentriculos humidos habent.

Infantium uictus.

Nfantes diu calida abluẽdi sunt: ac uinũ dilutum: nec frigidũ ꝓrsus potui dandũ est. Atq id aptissimũ fuerit quod nequaq̃ sursum efferr̃ uentriculũ aut inflare idoneum est. Hæc ꝓpterea fiunt: ut neruoꝝ distentionibus minus opꝓmantur utiqꝫ incrementũ suscipiant: & meliores colores trahant.

Mulierum uictus.

Vlieribus siccior uictus ideo seruandus est quippe quaꝝ corporꝫ molliciei maxime conferat. Insup meraciores potus: Quia uuluis & natibus cæterisqꝫ locis ꝓximis alẽdis & amplificãdis magis idonei sunt.

Exercitationis modus

Vi se exercent: oportet hieme tum currere tum luctari: æstate uero luctari paulum: nequaquã currere: multum: sed leniter & ante & post æstum deambulare. Qui ex cursu defatigant̃: hos luctari decet: quibus lucta laboriosa ẽ: his cursus cõmodus est. Qui enĩ corpus laborioso exercẽdi genere affligit: is cõcalescat cõtrahat̃qꝫ

ac lassitudine cesset. Quos in exercitationibus
alui ꝓfluuiũ cœperit: ac secessus in ciboꝝ mo
dum & crudi exeunt: his putile est: non minus
q̃ tertiã ex exercitationibus ptẽ & e cibis dimi
diã eximere portionẽ. Q m̃ liquido cõstat aluũ
p̃ nimio calore non posse ita: ut tãtũ ciborũ cõ
ficiat. His igit̃ in cibatu idoneus erit panis q̃ as
satissimus in uino emolitus: & potus q̃ parcissi
mi ac meraciores & a cibis deambulatiões. nec
nõ sub id tp̃s sel̃ cõmesse satius est. Sic. n. aluus
maxime calesceret atq; ingredientia retineret.
Sed tñ hic fluor non nisi usu hõibus uenit: qui
cum carnosi sunt & plenior̃ ac predenso corpo
re: carnẽ quoq; cogunt̃ in cibatu sumere. Quod
cum fit: uenæ desantur eaq; de re cibos introeũ
tes non admittũt. Nempe talis natura morbis
oportuna est acutis: & ad utrãq; ptem uertitur
Nec multũ diu bonus habitus in huiuscemõi
uiget corporibus: cõtra qui rariore: pilosioreq;
carne sunt: cibi appetentiã hñt: magisq; labor̃s
pferũt atq; diuturniores etiã illis cõtingũt bo
næ ualitudines. Qui altera die cibos eructãt: ac
hypochondria. i. sub cartillaginea eleuãt̃ ut cru
dis cibis scilicet hos paulo diutius sõno indul
gere: & corpus laboribus defatigare oportet: tũ
uinũ meracius copiosiusq; bibendo: tũ cibis eo
tp̃e paucioribus utendo. Scire enim licet aluũ

pre debilitate atq; frigiditate: nō posse tantā ci borū copiā cōcoquere. Quos sitis infestat: hos oportet cibis & laboribus demer̄ uinū dilutū & q̄ frigidissimū bibere: q ex uisceribus: aut exer citatōibus: aut alia quapiā defatigatōne dolorē cōtraxerit: his ieiunis reqescer̄ ꝓdest: & potibus uti: ut quo minus cibi sūptū fuerit: eo plus uri næ ciat̄ ne uenæ q̄ uiscera ꝑmeāt: iplete intēdā tur: vn̄ & tubercula oriri & febres gigni solēt: si cui cerebrꝝ morbi cā existit: torpor caput ꝑmū occupat: mēs nō cōstat: crebro meit: cæteraq; q̄ i morbo destillatōis: urinæ eueniūt: patit̄: ac itra nonū diē: hoc uexat̄ malo: tū demū si p nares & aures liqdus hūor ul̄ sordes eruperit morbus ꝓ pior sanitati censetur: & urinæ destillatō cessat. urinam uero multam & albidam: sed sine labo re intra uicesimum diem meit: tum doloris ca put desinit: atq; demum intuenti respondet in teger lucis splendor. Omnes igitur homines: qui iudicio prediti sunt: debent ex egrotatōne secum reputare q̄magni sit estimanda sanitas: exinq; sibi suæq; ualitudini scire consulere.

OLIVERIO CARDINALI NEAPO LITANO ANDREAS BRENTIVS SALVTEM DICIT.

Ltero crasso censore nūc opus esset Oliueri pnceps optime: q ut olim prauos: rhetorice magistros substulerat: sic hodierno tēpore lrarū gymnasia corrigeret: In qbus iuuentutis nræ ingenia nō solū nō acuunt: sed obtūdunt & dediscūt discendo: cū ludi q humanitatis & modestiæ ac doctrinæ eē deberēt: sint nūc insolentiæ & arrogantiæ ac ignorātiæ pleni: ita ut qnquénio paulo plus minusue: oratores siue iuriscōsulti siue dialectici & philosophi & medici efficiāt: atq quot quātaq; ad medici pfectionē: de reliqs. n. nūc sermo nō hētur: ptineant: ɔgnoscer poteris ex hac mediciæ lege: quā græce Hippocrates scripsit: ego aūt tibi trāstuli existimās legē nulli magis q̄ tibi legū iurisq; cōsultissimo & optio prono cōueire: sil ēt: ut aliquādo mirari desinas cur tā pauci boni medici repiant quos oporteret īstitui liberali educatōe doctrīaq; puerili: flagrar studio a natura ac uniuersoꝝ pceptoꝝ experiētiis adiuuari: ornatissimos sapiētissimosq; medicos ad ɔgnoscēdū imitādū q; pponer: auaritiā cæterasq; aī pturbatōes rmouer. q̄ cū a plerisq; omittāt: nec aliud qcq̄ illr cure sit q̄ lucellū: nō ē mirādū si qn̄q; corpora nra cruciāt nō ad doctrīæ expimētū: sed ad pciū expetita. Vt igit malos phiberet: bonos autē confirmaret: sicut legis officiū est: hanc legē scripsit

Hippocrates. Quæ ut seruaret̃: eius sicut tuorꝫ iuriscõsultorꝫ legum transgressoribus pœna ad iicienda esset: ne temeritati & illorũ impunitati nostra pœnas lueret innocẽtia. Vale

LEX MEDICINAE

Edicina est oĩm artium celeberrima. Sed iam multo longiore a reliqs artibus spacio ob eorꝫ insciciã: qui ea utunt̃: quiq temere eiuscemõi uiros æstimãt: relinquit̃. Cuius rei precipua cã mihi esse uidet̃ illorꝫ errata. Quia ĩ ciuitatibus soli medicinæ nullus honori locus est preterquã ignominiæ. Q̃nquidẽ ab illa homines ea compositi instructiq mĩme uulnerentur. Verũ enimuero tales uiri psonis q̃ in tragediis ĩtroducũtur: pq̃m siles sunt. ut enĩ illi figuram stolam & psonã histrionis hñt: non sũt tñ oĩno histriones: sic noĩe quidem medici multi re aũt pquã pauci repiunt̃. Nã q sapiens oĩno & cõsũmatus futurus sit medicus: huic opus est natura: ingenio: doctrina: bonis moribus: puerili institutione: laborandi studio: & tpe. Imp misq ingenio opus est: quod si repugnat: cætera oĩa uana sunt: sin ad optimã uiã pcedit: institutis ars & documẽtis p̃cipitur: quæ tñ diligẽter illi etiam uendicãda ac perdiscenda est: qui

a puero eruditus sit eo modo: quo ingeniosos educari istituiq; oportet. Preterea mlto tẽpori multũ studii & laboris adiiciẽdũ ẽ: ut iã cõfirma ta corroborataq; artis pceptio iucũdos fructus sine difficltate parere possit. Queadmodũ .n. ea nasci pcreariq; uident: q̃ terræ mãdant: sili mõ medendi facultatis cognitio puenire cernit. In geniũ .n. nr̃m ẽ ueluti ager: doctorũ placita sũt: sicuti semina: pueril educatio: ut tẽpestiua semẽ tis: locus in quo pcipit: queadmodũ circũsistẽs aer satis nutrimẽto esse solet: laborãdi studiũ ẽ ipa cultura. Sed tp̃s oĩa hec corroborabit: effici etq; ut pfecte nutriant atq; maturẽt. Hæc qdẽ sunt: q̃ ad medicinã referri oportet: q̃ qui recte hoc mõ pceperit: urbes frequẽtando nõ uerbis solũ: uerũetiã re medici cẽsent. Nẽpe ipitia ma lus est thesaurus malũq; ærariũ possidentibus: somniũ & uisũ fiduciæ ac gaudii expers: timidi tatis aũt & audaciæ nutrix. Timiditas .n. facul tatis insciciã arguit: audacia aũt artis ignorãtiã Due .n. sunt scia & opinio: quarum altera efficit doctũ hoiem: altera ignarũ .s. scia cã est sciendi: opinio aũt ignorãdi: sed initiatis fas ẽ sacra ostẽ di: pphanis aũt nephas anteq̃ sacris sciæ orgiis perfecti instituti q; fuerint.

IOANNI CARDINALI NOVARIENSI ANDRE. BRENT. S.D.

Rauis certe mihi & pacerba luctuosissimaq; fuit mors Ianeti Cyprii medici tui uiri optimi & hoīs doctissimi & mihi amicissimi: cui postq̄ uiuo Hippocratis iusiurandū: qđ cōuerterā: efflagitāti sepius dare nō poterā: q nondū a me extrema manus īposita fuerat: tibi nūc mittere statui mō recognitū: ne: cū iure q̄si herēditario cliētis bona ad te deueniāt: te pmissi mecū agēte: cā caderē: mihiq; altero tāto maius dispēdiū fieret: æstimata litis īpensa. Neue desiderio tuo atq; uoluntati diutius obsisterē: q ex illo intellexerā: nō tm̄ id sua cā petere q̄ tua q: ut uir sapiens sapiētis Hippocratis iuramentū legere cuperes rem certe oī pietate & pbitate dignā. Mihi tn̄ unū hoc pus te affari liceat medicos si hoc iusiurādū quēadmodū cætera hippocratis artis pcepta seruarent: sine dubio eā q̄ ab Homero tribuit: laudē cōsecuturos eē: futuros enī inter alios hoīes tanq̄ pncipes & dominos ita ut nunq̄ a Romanis urbe expulsi fuissent: aut in illorum ludibrium sepulchris inscriptū esset: hic turba medicorum periit. Vale.

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM

Estor appollinē medicū & æsculapiū hygeāq̧ & Panaceā & reliquos oēs deos deasq̧:me quātū corporis & īgenii uiribus efficerē potero:hoc iusiurādū & hāc syngraphā esse seruaturū doctorē.s.q me hanc artē docuerit:loco pr̄is habituꝝ:uictū fortunas cæteraq̧ quæ illi opus fuerint cū eo cōicatuꝝ:eiusq̧ ꝓli æq̄ tributurū:ac fr̄ibus:q̄bus natura cōiūcti sumus:hāc artē si ill᷑ usus fuerit discere:sine mercede aut pacto doctuꝝ.Oīa q̄ audierī quæq̧ pceperī īstituta & reliq̄ totius disciplīæ p̄cepta tū meis p̄ceptorisq̧ mei filiis tū discipul᷑ q iuramento & syngraphe ac medicīe legi astricti fuerint:alii uero nemī īptituꝝ. Victus norma & remediis: quo ad eius fieri poterit:ꝓ uirili pte iudicioq̧ meo nō ad ullā egrotātiū offēsionē iniuriāue:sed ad eoꝝ dūtaxat cōmodū atq̧ salutē usuꝝ:q̄ noxia sunt & ledūt:remotuꝝ:nihil p iniuriā factuꝝ:nemī rogatū mortiferā potionē datuꝝ:neq̧ id cuiq̄ cōsultuꝝ:mulieri medicamē abortus faciē di cā tradituꝝ nulli:cū ītegritate & pietate uitā artēq̧ meā seruatuꝝ:laborātes calculo nequaq̄ īcisuꝝ:sed eius rei pitis id cōcessuꝝ. Quascūq̧ domos ītrauero:solūmō sanādis egrotis opam datuꝝ:oī uolūtaria & exiciali iniuria oī libidīe oī deniq̧ rei ueneræ cupiditate remota.q̄ ī corporibus siue millieꝝ siue uiroꝝ siue liberoꝝ si

ue seruoꝝ curādis: q̄q; citra curationē i hoīm ui ta ac cōsuetudīe uł uideri uł audieri uł quoquo mó cognoueri: q̄ i uulgus aliqñ efferri nō opor tet: tāq̄ arcana & mystica sacra sp tacituꝝ. Mihi igitᷣ pure & scē iusiurādū seruāti: uita arteq; mea fœlicissime fortunatissimeq; frui liceat: nomēq; meū & gloria apud uniuersos hōies & natōes ī ppetuū celebretᷣ. Trāsgrediēti aūt & peierāti cō traria oīa contingant.

ANDRE. BREN. HIERONYMO TRA POLINO .S .D.

On est idonea cā Hieronyme cur aliqs Hippocratē dialecticæ ignaꝝ fuisse cēse at ppterea ꝙ nōdū eius tpibus disserendi facłta tis pcepta extarēt scripta. nā si sic hēret: & medi cine quoq; rudis fuisse argui posset: ꝙ añ eū de morbis: sicut ab aliis postea factitatū ē: a capite usq; ad pedes scripserit nēo. Eodē argumēto pla to & socrates cæteriq; antiqores phi: qñ Aristo teles adhuc phiæ pcepta nō digessisset: phiæ ru des dicerentᷣ. Q đ qdē opinari nō esset uiri sane mētis: nedū docti & prudētis. qñqdē licet artes disciplīæq; scripto tradite nō eēnt: tñ erāt ī ipa natura: easq; hoīes īuestigare & īuenire īuētisq; uti poterāt. Q đ aūt ita sit: demonstrat hic hip pocrates triptita breuissima acutissimaq; rōne:

Quã tibi latinã feci ut cognoſcas an ille diſpu
tandi artis ignarus fuerit:an ſecus:quo te a cõi
errore eximas ſapienter ſentiẽdo recteq̃ iudicã
do Hippocratẽ oĩ doctrina oĩq̃ diſciplina inſi
gnẽ fuiſſe:a quo etiã & Plato & Ariſtoteles mľ
ta didicerint:cũ alter in cratilo alter in libro de
interpretatione ſentire uident̃ noĩa rebus poſi
ta eſſe inſtituto nõ natura.Quæ ſententia puto
nõ aliunde ſumpta eſt:q̃m ab hoc Hippocratis
loco:quẽ legens iudicare:& ut aiũt oculis cerne
re & manibus tãgere poteris.Vale.

QVOD ARTES SVNT:DEMON STRATIO HIPPOCRATIS.

Ihi certe uidet̃ nulla oĩno ars eſſe:quæ
non ſit.Etenim abſurdũ eſſet:eoꝝ q̃ ſũt
aliquid nõ eſſe cenſere.Siquidẽ ea:quæ nõ ſunt
quis ex uiſu demõſtrauit eſſe:̃Nã ſi eſt cõſpice
re:q̃ nõ exiſtũt:tãquã exiſtentia:non utiq̃ pro
cõperto habeo:quõ quiſpiã ea intelligat nõ ex
iſtere tãquã exiſtentia.Eſto q̃ oculorũ ſenſu &
mentis intellectu aliquid tãquã ſit:pcipiat̃ nõ
tñ ꝓpterea hoc eſſet eiuſmõi.Quoniã q̃ ſunt ſp
cernunt̃:& cognoſcunt̃.Quæ aũt nõ ſunt:ne
q̃ cernunt̃:neq̃ cognoſcunt̃. Atq̃ artes demõ
ſtratæ cognoſcunt̃:nec uero earũ ulla eſt:quæ

non ex aliqua forma pspiciāt. Equidem & noīa quoq; a formis indita esse puto. Non est enī cō sentaneū existimare formas a nominibus ortū habere. Nec fieri pōt. Noīa enī instituto natur̄ ponunt: species aūt non institutis fiūt: sed ger mināt. Si cui igit̄ hæc: quæ diximus: minus no ta fuerint: clarius ei reliquis in rōibus patefiet.

ANDREAS BRENTIVS IACOBO SANGENISIO .S .D.

Erum illud est Iacobe: quod cōi sermōe usurpari solet: uirtutē nullos maiores in imicos hr̄e: q̄ ignaros. Atq; quāto maior in ali quo elucescit: tanto plures habet inuidos: atq; hostes. Quorsū hæc? Quia cū medicia sit oīm artiū pstantissima & locupletissima: multo sem per habuit qui ei detraherēt & uitupare conarē tur: quos q̄ prudenter & sapienter Hippocrates ut nobilissimus eius autor: ita acerrimus ipius tutor atq; defensor rephēdat: facile iudicabis ex hac pua iuectiua cōuersa quo te nō puo frui bo no itelligas cū laudē sine iuidia hēas: quā facile uitas oibus recte cōsulēdo: beneq; faciendo: q̄q dem solā uitam & fœlicitatē esse te nō ignorare arbitror uirū aristotelicū & philosophiæ pcep tis instructissimum. Vale.

HIPPOCRATIS INVECTIVA IN OBTRECTATORES MEDICINE.

Vnt nōnulli qui artē putarūt artes uitio dare: ut opinant: ne id qdē quod dico: efficientes: nisi uero ꝗ ꝓpe sentētiæ ostētationē quādā ꝑ se ferūt. Atq mihi qdē magni ingenii singularisq; prudētiæ esse uidetur: aut aliqd: qd nō reptum sit inuenire: melius.n.est inuentū q̄ quod nō est reptū: aut ĩpfecta pficere. At uero alioꝝ inuēta cauillatiōibus uitupare: nihil emē dando: sed q̄ doctoꝝ sunt ĩuenta apud ĩdoctos rephēdendo nullius cōsilii rē aut ĩceptū eē iudi co: sed potius quādā naturæ puersitatē: uel artis ignorantiā: istud.n.solū officiū est ĩsipientū ui rorū: q nihil arte ualēt: sed ābitiōe dūtaxat mo uētur: cū nullā penitus facltatē hēant aut alioꝝ scripta uitio dandi: aut quæ recta sunt insectan di: aut quæ recta non sunt: uituperādi. Alii igi tur aliarum facultatum ꝓfessores & assertores reprimant: atq; contundant: eos qui tali modo in alias artes inuehuntur. Sed præsens oratio: illis qui medicinam exagitant: repugnabit ani mosa propter eos quos damnat locuplex prop ter artem: cui opitulatur: robusta propter sapi entiam a qua est erudita.

FINIS

Registrũ foliorum.

Hippocrates
Xysto
Vel nihil
quidum

Quam
lariæ
gatione

Ac lassitudine
Altero
A puero

Zachariæ Barbaro Venetoꝝ oratori Andreas B.P.S.D.

Emini mirꝝ uideri đbet Zacharia Barbare si apud Xystū Pon. Max. gr̄a et auctoritate plurimū potes. Quoniā nō tā tenuibus fortunæ adminiculis: ꝙ̄ firmis uirtutū p̄sidiis clarus es & illustris. Quis. n. ē q tātū tuū i opibus modū: i potestate cōtinentiā: in urbanitate grauitatē: omnia denicꝫ tua prudenter dicta: sapienter acta: acute responsa nō admiret̄: Nēpe sicut de attico legimus: Romā hūanitatis cognomen deportasti: et a tua qdem: nō ut ille: aliena patria. Nimirꝝ in te oia Francisci Barbari patris uirtutū lumia elucescūnt. cui certe multū latina lingua debet tot tantisqꝫ ab eo libris ptim cōpositis: ptim cōuersis. A quo minime đgenerat Hermolaus filius te tāto patre nō indignus: in quo tāꝙ̄ propagine deducta: auitæ paternæqꝫ sapiētiæ fructus florent & crescūt. Quē Thodorus Gaza: sicut iuuenis æquales superasset: ita senē senes superaturū esse iudicabat. Quod mihi uidet̄ iā asseq etiā nō senex. p̄sertiqꝫ edito Thēistio a se trāslato. q đ me o qdē iudicio cuiuis sēi ꝙ̄ꝙ̄ doctissio ñ i postrēis laudibus pōeret̄. ꝙ̄s ob res tu tāti filii pr̄: tāti pr̄is filius oibus tā corporis et fortūæ ꝙ̄ ai bōis ornatissius: meriro appellaris fortunatus & sapiens.